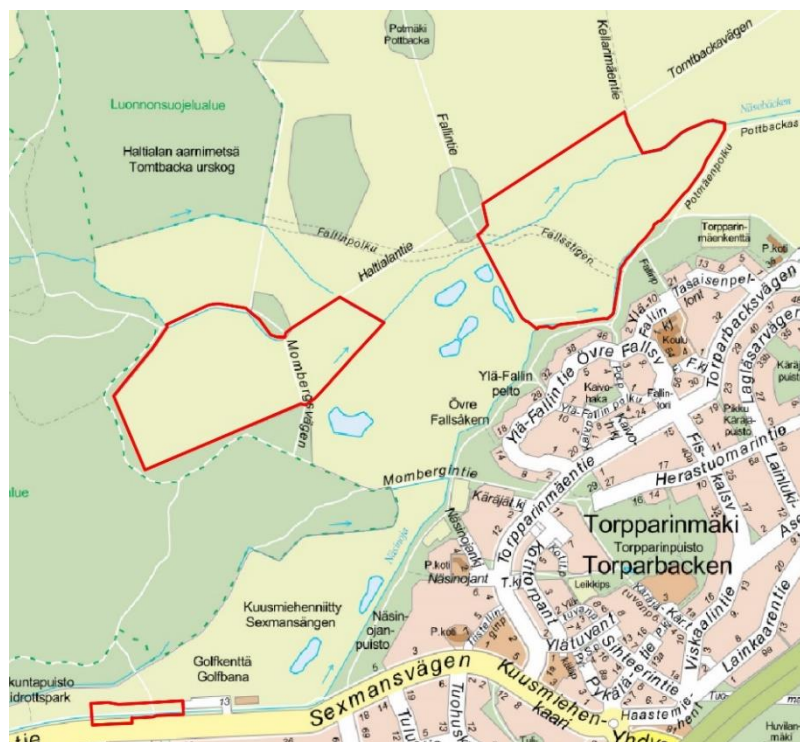

Kaupunkiympäristön toimiala
Asemakaavoitus

Vuorovaikutusraportti

Paloheinän jokamiesgolfkentän laajennus, asemakaavan muutos

Päiväty 26.2.2024
Diaarinumero HEL 2022-014388
Hankenumero 0741_40
Asemakaavakartta nro 12900

Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti.

Vuorovaikutusraportin sisältö

Vuorovaikutusraportissa esitetään yhteenvedot asemakaavan muutoksen (kaavaratkaisu) valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista (huomautukset) sekä vastineet niihin. Vuorovaikutusraporttia täydennetään kaavaprosessin edetessä.

Jäljennökset kaikista kaavan valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista ovat nähtävissä Helsingin kaupungin kirjaamossa, käyntiosoite: Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11–13, puhelin 09 310 13700 ja sähköposti helsinki.kirjaamo@hel.fi.

Liite

Verkoasukastilaisuuden 6.2.2023 muistio

Kaavoituksen eteneminen

Vireilletulo

- kaavoitus on tullut vireille vuonna 2022 golfyrittäjän hakemuksesta.
- suunnittelusta on tiedotettu vuoden 2023 kaavoituskatsauksessa

OAS

- OAS ja muuta aineistoa nähtävillä 30.1.–17.2.2023 , asukastilaisuus 6.2.2023 verkossa.
- Päivitetty OAS ja muuta aineistoa nähtävillä 11.–29.9.2023
- nähtävilläolosta ilmoitetaan kirjeillä, verkkosivuilla <https://www.hel.fi/suunnitelmat> ja Helsingin uutiset- lehdessä
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille mielipiteen jättäneille, jotka ovat mielipiteen yhteydessä erikseen ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa

Ehdotus

- kaavaehdotus laitetaan julkisesti nähtäville
- julkisesta nähtävilläolosta ilmoitetaan verkkosivuilla <https://www.hel.fi/kaavakuulutukset>
- mahdollisuus tehdä muistutus, viranomaisilta pyydetään lausunnot
- kaavaehdotus, jota on tarvittaessa tarkistettu julkisen nähtävilläolon jälkeen, esitellään kaupunkiympäristölautakunnalle arviolta vuonna 2024
- kaavan valmistelun aikana saatuihin huomautuksiin vastataan vuorovaikutusraportissa, joka löytyy karttapalvelusta <https://kartta.hel.fi/suunnitelmat>
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille muistutuksen jättäneille, joiden sähköposti- tai postiosoite ilmenee muistutuksesta

Hyväksyminen

- kaupunginhallitus käsittelee kaavaehdotuksen
- kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavan
- tieto kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä lähetetään niille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon aikana
- hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen
- hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan
- kaava tulee voimaan, jos hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu tai valitukset on hylätty.

Yhteenvetot esitetyistä huomautuksista ja vastineet niihin

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä kaavan valmisteluaineiston nähtävilläolo 30.1.–17.2.2023

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Viranomaisten kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat avoimen kulttuurimaiseman vaalimiseen sekä arkeologisen kulttuuriperinnön huomioimiseen kaavatyössä.

Lisäksi saatiin kannanotto golfkentän turvallisuuteen liittyen. Kannanotoissa esitetyt asiat on otettu huomioon kaavatyössä siten, että golfkentän laajennusalueet sijoittuvat laajan peltoalueen länsireunan oleville peltolohkoille ja yhdistyvät olevaan golfkenttään. Suojavyöhykkeiden ja kaavamääräysten avulla on pyritty varmistamaan avoimen maisematilan säilyminen ja minimoimaan muutokset kulttuurimaisemassa. Tehdyn tarkastuksen perusteella arkeologiset kohteet suunnittelualueen ulkopuolella eivät rajoita alueelle suunniteltua maankäyttöä. Turvallisuus on ollut kaavaratkaisun pohjaksi laaditun golfkenttäsuunnitelman lähtökohta. Kaavaratkaisussa on turvallisuutta koskevia reunaeh-toja ja määräyksiä.

Kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta saatiin seuraavilta asiantuntijaviranomaisilta:

- Fingrid Oy
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY
- Kaupunginmuseo
- Pelastuslaitos
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Pelastuslaitoksella ei ollut kommentoitavaa tässä vaiheessa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ei myöskään ollut lausuttavaa. Fingrid Oy ei tehnyt lausuntoa, sillä alueella ei ole Fingrid Oy:n voimajohtoja tai muita toimintoja.

Vastineet viranomaisten kannanottoihin

Kulttuurimaisema

Helsingin kaupunginmuseon kannanotossa viitataan aiemman golfkentän laajennuksen kaavamuutoksen kannanottoon, jossa golfkentän laajennusta ei pidetty kulttuuriympäristön ja maisemakulttuurin vaalimisen kannalta parhaana ja toivottava käyttötarkoituksena alueelle. Tuolloin todettiin kuitenkin, että golfkentän laajentamisen jälkeenkin alueelle jää runsaasti maisemapeltoaluetta ja golfkentän rakentamisesta huolimatta maisema säilyisi edelleen avoimena. Kulttuuriympäristön ja -maiseman

vaalimisen näkökulmasta tämä sama ristiriita on myös nyt esillä olevassa golfkentän laajentamishankkeessa, kun maisemapeltoalue supistuu entisestään.

Helsingin kaupunginmuseo pitää tärkeänä, että golfkenttää ei rakenneta Haltialantien pohjoispuolelle tai liian lähelle Vantaanjoen rantavyöhykettä. Alueen metsäsaarekkeitä ja maisemallista ominaisuutta avoimena kulttuurimaisemana tiivistyvän yhdyskuntarakenteen keskellä pidetään säilyttämisen arvoisina. Suojelua, maaston muokkausta ja aitoja koskeviin kaavamääräyksiin toivotaan päivityksiä uusi kokonaisuus huomioiden. Toivotaan myös väylien suunnittelua niin, ettei avoimeen maisemaan pohjoisen suuntaan tarvittaisi korkeita suoja-aitoja.

Suunnittelualueen rajauksen sisäpuolelle ei sijoitu tunnettuja muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta suunnittelussa on huomioitava suunnittelualueen rajalla sijaitsevat kaksi kohdetta. Haltialantiellä sijaitsevan arkeologisen löytöpaikan ympäristö on tarpeen tarkastaa arkeologin toimesta. Haltialan metsän luonnonsuojelualueen puolella sijaitsevan arkeologisen kohteen suojelemiseksi se vaaditaan jätettävän maankäytön muutosten ja rakentamisen aikaisten toimenpiteiden ulkopuolelle.

Vastine

Helsingin kaupunki ylläpitää avointa kulttuurimaisemaa tällä hetkellä hoitamalla ja viljelemällä maisemapeltoja. Golfkentän ylläpito on yksi keino säilyttää avoin maisematila, vaikka toiminta ei ole alkuperäisen maanviljelyskulttuurin mukaista. Osoituksena tästä voidaan pitää sitä, että golfkentän aiempi laajennus säilyi osana valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita *Vantaanjokilaakson viljelymaisema* valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille vuonna 2020 tehdyn päivitysinventoinnin jälkeenkin. Golfkentän laajennus liittyy olemassa olevaan golfkenttään ja huomioi alueen peltolohkot ja niitä rajaavat puurot suojavaoikeuksineen. Näsinajan uomien, metsäsaarekkeiden ja Haltialan metsän kasvillisuuteen ei ole tarpeen tehdä muutoksia kentän laajennuksen vuoksi. Maisemalliset muutokset pysyvät näin maltillisina.

Kaavaratkaisun pohjana olevassa golfkentän viitesuunnitelmassa on pystytty suunnittelemaan väylät niin, ettei korkeita suoja-aitoja tarvittaisi kuin metsän reunaan suunnittelualueen itäreunassa. Tästä huolimatta asemakaavaehdotuksessa on määräys myös suoja-aitojen sijoittamisen periaatteista. Suojavyöhykkeistä, maaston muokkauksesta ja aidoista sekä silloista on määrätty tarkemmin kuin aiemmissa golfkentän laajennusta koskevissa asemakaavoissa.

Arkeologi on käynyt tarkistamassa Haltialantien löytöpaikan ympäristön keväällä 2023. Tarkistuksen perusteella ei ole tarpeen tehdä enempää arkeologista tutkimusta. Haltialan tien arkeologinen löytöpaikka ei ra-

joita alueen käyttöä. Haltialan luonnonsuojelualueella sijaitsevan arkeologisen kohteen alueelle ei ole tulossa maankäytön muutosta tai rakentamisen aikaisia toimenpiteitä.

Turvallisuus

Turvallisuus ja kemikaalivirasto (Tukes) tuo esille yleiset periaatteet kuluttajapalvelujen suunnittelusta ja rakentamisesta. Palveluntarjoajan on varmistettava tuottamansa kuluttajapalvelun turvallisuus. Golfkentillä turvallisuudesta vastaa golfkentän ylläpitäjä ja turvallisuuden osalta on huomioitava varsinaisen palvelun käyttäjien lisäksi sivulliset, jotka liikkuvat kentän ulkopuolella. Golfpalveluiden tuottamisesta on Tukesin julkaisema turvallisuusohje.

Paloheinän golfkentän osalta Tukes neuvoo tunnistamaan palveluun liittyvät riskit ja varautumaan niihin. Erityisesti tulee huomioida muu virkistyskäyttö suunnittelualueella ja sen lähellä.

Vastine

Asemakaavan muutosta hakeva on kuluttajapalvelun tuottajana tietoinen vastuustaan turvallisuuden takaamisesta niin kentällä kuin kentän ulkopuolella liikkuville. Golfyrittäjä on käyttänyt kentän suunnitteluun ammattitaitoista ja kokenutta golfkenttäsuunnittelijaa, joka on ottanut huomioon tunnistetut turvallisuusriskit suunnitelmissaan. Kaavaratkaisussa on mahdollistettu aitaaminen ja suoja-aidat tarvittaessa. Kaavamääräyksessä edellytetään turvallisuusasiakirjaa laatimista ja se on mahdollista edellyttää vuokrasopimuksen liitteeksi.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat kulttuurimaiseman säilyttämiseen, turvallisuuteen, aitaamiseen, luontoarvoihin ja luonnon monimuotoisuuteen, kastelun järjestämiseen, lannoitukseen ja torjunta-aineisiin, virkistykseen, hiihdon ja golfkentän yhteensovittamiseen, koiranulkoilutusmahdollisuuksiin, rakentamisen aikaisiin järjestelyihin, laajennusalueen sijaintiin ja laajuuteen sekä pysäköintiin ja liikenteeseen.

Muutamassa mielipiteissä otettiin kantaa myös nykyisen kentän aiheuttamiin haittoihin ja kentänhoidosta aiheutuvaan meluun. Ehdotuksena esitettiin myös Näsiöjan ympäristön yleisilmeen siistimistä laajennustöiden yhteydessä.

Mielipiteistä huokui arvostus kulttuurimaisemaa ja luontoympäristöä kohtaan. Alueen merkitys monipuolisena virkistysympäristönä korostui. Mielipiteissä oli myös monia kaavan valmistelua edistäviä kehitysehdotuksia.

Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että kaavamääräyksissä on huomioitu kulttuurimaiseman säilyminen avoimena ja kentän

reunoille on osoitettu suojavyyöhykkeet. Turvallisuus ja hiihdon mahdollistaminen on huomioitu suunnitelmissa. Aitaamisesta on omat kaavamääräyksensä. Osa mielipiteistä on sellaisia, että ne tulevat huomioiksi golfkentän vuokrasopimuksessa. Kaavassa määrätään laatimaan kentän hoitosuunnitelma ja turvallisuusasiakirja, joita on mahdollista edellyttää golfkentän laajennusalueen vuokrasopimuksen liitteeksi.

Kirjallisia mielipiteitä saapui kirjaamoon 20 kpl. Lisäksi saatiin muutama yhteydenotto puhelimitse. Mielipiteitä saatiin sekä puolesta, että vastaan.

Vastineet mielipiteisiin aihepiireittäin

Kulttuurimaiseman säilyminen

Mielipiteissä nousi esiin huoli Haltialan peltojen arvokkaan kulttuurimaiseman ja viljelyalueen katoamisesta. Maisemaan ei haluttu häiritsevän korkeita aitoja, kieltokylttejä tai mainoksia.

Vastine

Golfkentän laajentumisen vaikutuksia kulttuurimaisemaan on arvioitu ja niistä kerrotaan myös asemakaavan selostuksessa. Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, Vantaanjokilaakson viljelymaisema, on maa-seutumainen elinkeinomaisemakokonaisuus keskellä urbaania ympäristöä. Sen arvoja ovat mm. avoimuus ja pitkät näkymät. Golfkentän laajennuksen jälkeenkin maisema-alueen kokonaisuus muodostuu pääosin viljellyistä pelloista ja laitumista. Sekä pellot että golfkentät ovat voimakkaasti ihmisen muokkaamia ympäristöjä. Golfkentät ovat virkistysympäristöjä, mutta peltojen tavoin maisematila on avoin ja vuodenaikojen vaihtelu näkyy myös golfkentillä.

Laajennuksen vaikutuksia avoimessa kulttuurimaisemassa on arvioitu ja kaavan liitteenä on esitetty valokuvasovitteet muutoksen vaikutuksesta alueen näkymiin ja maisemaan. Laajennusalueet on määritelty kaavassa niin, että maisemaa nykyisin rajaaviin vanhoihin metsänreunoihin, metsäsaarekkeisiin ja Näsinojan uomien kasvillisuusalueisiin ei ole tarpeen tehdä muutoksia kentän laajennuksen vuoksi. Maisemalliset muutokset pysyvät näin maltillisina. Laajennus ei tule erottumaan häiritsevästi kaukomaisemassa. Nykyinen golfkenttä ja myös sen laajennusalue muodostavat viljelypeltojen maalaismaiseman ja rakennetun pientalovaltaisen asuinalueen välille eräänlaisen vaihettumisyöhykkeen.

Kulttuurimaisemaan eivät sovi mainokset tai suuret opaskyltit. Asemakaavaehdotuksessa on määrätty opaskylteistä ja kielletty mainokset alueella. Suoja-aidoista on myös määräys, jonka tavoitteena on ohjata niiden sovittamista mahdollisimman hyvin maisemaan. Kulttuurimaiseman säilyttämiseen on vastattu myös tämän vuorovaikutusraportin viranomaisten kannanottojen vastineessa.

Turvallisuus

Paloheinän golfkentän mahdollisesti laajentuessa pidettiin tärkeänä, että samalla turvataan alueella liikkuvien turvallisuus. Kun golfkenttään rajautuvat reitit lisääntyvät, lisääntyvät myös reitit, joilla tulee olla pallojen osalta varuillaan.

Vastine

Laajennuksen edellytyksenä on, että golfkenttää reunustavat ja halkovat ulkoilureitit ovat turvallisia ja samalla tapaa vapaasti ulkoilukäytössä kuin nykyään, eikä niillä liikkussa tarvitse olla pallojen osalta varuillaan. Yrittäjä on vastuussa siitä, ettei sen tarjoama palvelu aiheuta vaaraa kentän ulkopuolella liikkuville. Kaavassa määrätään laatimaan turvallisuussuunnitelma, jota on mahdollista edellyttää golfkentän laajenusalueen vuokrasopimuksen liitteeksi.

Selkein keino turvallisuuden takaamisessa on suunnitella väylien suuntaus niin, ettei lyöntisuunta ole kohti ulkoilureittejä ja että etäisyys väyliltä ulkoilureittiin on riittävän pitkä. Tarvittaessa tulee rakentaa suoja-aidat. Nämä asiat on huomioitu golfkentän viitesuunnitelmassa, joka on asemakaavaehdotuksen pohjana. Turvallisuus ja kemikaalivirasto valvoo golfkenttien turvallisuutta. Turvallisuuteen liittyen on vastattu myös tämän vuorovaikutusraportin viranomaisten kannanottojen vastineessa.

Aitaaminen

Monissa mielipiteissä toivottiin, että suoja-aidat eivät muodostaisi ulkoilureiteistä kuilumaisia tiloja. Lisäksi toivottiin, etteivät ne estäisi eläinten liikkumista alueella.

Vastine

Kentän turvallisuuden takaamiseksi tulee varmistua, ettei kentälle voi harhautua vahingossa ja tätä varten tarvitaan matalia kulkuesteaitoja. Aitoja on myös laitumien reunoissa, joten tämän tyyppiset matalat aidat eivät ole alueelle täysin vieraita. Asemakaavaehdotuksessa on määrätty, että kulkuesteaitoja saa sijoittaa vain paikkoihin, jossa ne ovat kulunohjauksen vuoksi välttämättömiä. Kulkuesteaidat eivät saa olla yli 1,4 m korkeita ja niiden tulee olla läpinäkyviä ja tyyppiltään kulttuurimaisemaan sopivia, yhteneviä ja asianmukaisesti perustettuja. Kaava-aineiston liitteenä on periaatepiirustukset aita- ja siltatyypeistä. Kulkuesteaitoja ei saa sijoittaa suoraan ulkoilureitin viereen. Aidan saa sijoittaa 4 m päähän ulkoilureitin reunasta. Tällä tavoitellaan sitä, ettei mielipiteissä kuvailtua kuilumaista vaikutelmaa ulkoilureiteillä pääsisi syntymään.

Luontoarvot

Mielipiteissä tunnistettiin alueen sijainti lähellä arvokkaita luontokohteita ja vaadittiin ottamaan se huomioon kaavaratkaisussa. Läntisimmän suunnitellun kenttäalueen katsottiin rajautuvan suoraan arvokkaaseen

metsään, kääpäalueeseen, liito-oravan ydinalueeseen sekä luonnonsuojelualueeseen. Metsänreunan toivottiin annettavan kehittyä luontaisesti.

Näsiojan reunat niittyverkoston arvoalueet vaadittiin säilyttämään niittynä ja ehdotettiin myös harkittavaksi niiden osittaista metsitystä. Laajennukseen käytettävän niittyalueen kasvi- ja eläinlajisto katsottiin olevan tarpeen kartoittaa. Kaavamerkinnöissä toivottiin huomioitavan mm. linnut ja suojavyöhykkeet. Kentän aitojen toivottiin olevan sellaisia, että ne eivät estä eläinten liikkumista kentällä.

Golfkentän laajentumisalue nykyisen kentän länsipuolella sijaitsee Niskalan peltojen maakunnallisesti tärkeällä lintujen muutonaikaisella kerääntymäalueella, ja väylien rakentaminen suunnitelman mukaisesti käytännössä vähentäisi lintujen levähtämiseen soveltuvaa peltoaluetta erityisesti häiriövaikutuksen kautta. Laajenemisen vaikutukset Niskalan peltojen maakunnallisesti tärkeän lintualueen linnustoarvoihin vaadittiin selvitettäväksi. Nykyistä laajemman golfkentän kävijämääristä ja virkistyskäytöstä aiheutuvan häiriövaikutuksen oletetaan ulottuvan laajenuksen myötä aiempaa suuremmalle alueelle ja ilman häiriöitä vähentäviä toimenpiteitä mahdollisesti myös Haltialan metsien puolelle. Tämä lisääntyvän häiriövaikutuksen uskottiin heikentävän levähdysalueen linnustollista arvoa. Niittyalueiden lisäämistä, vesialtaita sekä hallittua hoitamattomuutta pidetään linnuston kannalta hyvänä asiana. Tavoitellut positiiviset monimuotoisuusvaikutukset sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi toivottiin jatkosuunnittelussa esiteltävän selkeästi ja avoimesti. Kentän hoidon toivottiin tukevan luonnon monimuotoisuutta.

Vastine

Niittyverkoston arvoalueiksi määritellyt Näsiojan reuna-alueet on merkitty kaavaan vesialueena, joka on suojavyöhykettä. Golfkenttä on tarkoitus rakentaa nykyisin viljelyssä oleville peltoalueille ja säilyttää Näsiojan varren niityt. Näsiojan varren kasvillisuutta on kartoitettu osana Kaupunkitila ja maisemasuunnittelu palvelun Siniverkosto-työtä kesällä 2022. Uhanalaisia kasvilajeja ei havaittu, mutta vieraslajeja kylläkin. Puron varret olivat määritelty luonnontilaisuudeltaan heikentyneiksi tai vähän heikentyneiksi. Kulumista oli havaittavissa, paikoin voimakkaastikin. Aineisto vahvisti tarvetta säilyttää suojavyöhykkeet purojen varilla ja myös reittien reunoissa. Kaavaratkaisu ei salli metsitystä avoimen peltomaiseman alueella kulttuurimaiseman arvojen vuoksi.

Suunniteltu golfkentän laajennusalue ei rajaudu suoraan luonnonsuojelualueeseen eikä kääpäalueeseen. Suunnittelu golfkentän laajennusalue rajautuu arvokkaaseen metsään ja liito-oravan ydinalueeseen. Golfkentän laajennusalue on nykyisin viljelyssä olevaa peltoa. Luonnonsuojelun ja nykyisen pellon välillä on ulkoilureitti ja metsää. Lähimmillään etäisyys luonnonsuojelualueelta nykyiselle pellolle on noin 12 m. Kaavamuutosalueen ulkopuoliset arvokkaat luontokohteet on huomioitu kaavaratkaisussa siten, että golfkentän reunaan kaavamuutosalueella edellytetään vähintään 10 m leveä suojavyöhyke. Tämä

suojavyöhyke mahdollistaa nykyistä luonnonmukaisemman ja monimuotoisemman kasvillisuuden kehittymisen metsän reunaan. Viite-suunnitelman mukaan etäisyys suunniteltujen peliväylien ja luonnon-suojelualueen välillä on lyhimmillään noin 20 m.

Kaavatyön vaikutuksia linnustoon on selvitetty Paloheinän jokamiesgolfkentän laajennusalueen linnustovaikutusten arvioinnissa. Selvityksessä on tarkasteltu myös nykyisen golfkentän ja sen lähialueen linnuston kehitystä aina 1980-luvulta vuoteen 2023. Golfkentän laajennuksella vuoden 2023 esityksen rajoissa ei nähty selkeästi ilmenevää vaikutusta Haltialan peltojen pesimälinnustoon, eikä muutolla levähtäviin ja muuten kerääntyviin lintumääriin, perusteena laajat aineistot ja ympäristön analyysit alkaen 1980-luvulta. Golfkentän aktiivikäytön toiminnan ei katsottu lisäävän kentän ulkopuolella peltomailla linnustoon kohdistuvaa häirintää. Linnuston kannalta on kuitenkin tärkeää, että maisemassa aukeimmat ja arvokkaaksi linnustoalueeksi määritellyt alueet Haltialantien pohjoispuolella ja Kellarimäentien länsi- ja itäpuolella säilyvät nykyisessä laajuudessaan viljelykäytössä ja laitumina. Selvityksessä osoitettiin golfkentän olevan osalle linnuista myös suotuisa elinympäristö. Selvityksessä mainitaan myös muun virkistyskäytön kuin golfin aiheuttavan häiriötä linnustolle. Golfkentän laajennuksen häiriövaikutuksen metsälinnustolle arvioitiin selvityksessä jäävän vähäiseksi. Keskuspuistossa häirintäpaineen katsottiin aiheutuvan metsien ulkoilureiteillä ja poluilla liikkuvasta runsaasta ulkoilijamäärästä. Linnut ja eläimet on huomioitu kaavamääräyksessä suoraan aitaamiseen liittyen ja välillisesti esimerkiksi suojavyöhykkeiden avulla.

Kun yhden tai muutaman kasvilajin peltoviljelyalue muutetaan golfnurmeksi, luonnon monimuotoisuus juurikaan kasvaa tai vähenee, mutta lajisto muuttuu. Niittyalueilla, vesi- ja hiekkasteilla golfkentästä on kuitenkin mahdollista saada lajistoltaan ja elinympäristöiltään monimuotoisempi kuin pellostä. Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen on huomioitu määräyksissä istutettavista ja kylvettävistä kasvilajeista ja kentän vesiesteistä toimivista lammista. Säännöllisesti leikattavan nurmen osuus koko kentän pinta-alasta on myös määritelty kaavassa. Suojavyöhykkeiden säilyvä kasvillisuus on tärkeä osa monimuotoisuuden kokonaisuutta. Käytännössä luonnon monimuotoisuutta tukevat ratkaisut tehdään rakennussuunnittelu- ja etenkin hoitovaiheessa. Asemakaavassa ei anneta suunnittelualueen hoitoon liittyviä ohjeita, mutta kaavamääräyksenä on lisätty vaatimus kentän hoitosuunnitelmasta, jota on mahdollista edellyttää Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan kanssa tehtävään golfkentän vuokrasopimuksen liitteeksi.

Suurin vaikutus luontoympäristölle syntyy kentän rakentamisen aikana ja näitä vaikutuksia tulee pyrkiä lieventämään. Rakentamisen aikana ja ensimmäisinä vuosina rakentamisen jälkeen on erityisesti huolehdittava hulevesien laadullisesta hallinnasta.

Kastelun järjestäminen, lannoitus ja torjunta-aineet

Mielipiteissä kysyttiin kastelun järjestämisestä. Kastelusta ja kentän hu-
levesistä vaadittiin tehtäväksi suunnitelma, koska golfkenttä rajautuu
puroihin, jotka laskevat Vantaanjokeen, joka on Natura-alue. Toivottiin,
että kenttien lannoittamisen ja torjunta-aineiden käytön osalta huomioi-
taisiin vesistöjen läheisyys ja että niiden käyttömäärien osalta tilanne
paranisi vastaamaan nykyistä ympäristötietoisuutta ollen mahdollisim-
man vähäistä.

Vastine

Golfkentän kasteluun käytetään olemassa olevaa pumppaamoja, joka
nostaa vettä Vantaanjoesta lampiin ja kasteluun. Vedenotosta on voi-
massa ympäristölupa, jossa on määritelty mm. suurin nostettava vesi-
määrä vuorokaudessa. Yrittäjän alustavan arvion mukaan vesimäärä
riittäisi myös laajennusosalle, mutta tämä tulee selvittää tarkemmassa
suunnitteluvaiheessa ja tarvittaessa hakea uutta ympäristölupaa.

Nykyään golfkenttien kastelu pyritään ratkaisemaan ns. suljettuna kier-
tona. Golfkenttäsuunnittelijalta saadun tiedon mukaan golfkentän suun-
nittelussa ja muotoilussa huomioidaan pintavesien ohjautuminen suo-
raan tai kaivojen kautta suljettuun kiertoon. Kaikki golfkentän alueelle
tulevat vedet, sulamisvedet, sateet sekä kastelujärjestelmän kautta tu-
leva vesi ohjataan koko kenttäalueen kattavan kuivatusjärjestelmän
kautta kasteluviesilampeen. Sieltä vesi kastelujärjestelmän kautta käy-
tetään uudelleen kentän kasteluun. Kentän ulkopuolelle päätty kastelu-
vesilammen ylivuotovesiä vain lumien sulaessa tai poikkeuksellisen ko-
vien sateiden aikana.

Golfyrittäjältä saadun tiedon mukaan kenttiä lannoitetaan ainoastaan
tarpeeseen. Keskeinen ajatus golfkentän lannoittamisessa on käyttää
ajankohtaan sopivia tuotteita oikealla käyttömäärällä. Liika lannoitus ei
paranna peliolosuhteita, vaan itse asiassa heikentää niitä. Kasvua ken-
tällä pyritään saamaan sen verran, että kenttä kestää pelaajien aiheut-
taman rasituksen pelialustalle. Yritystoiminnan kannalta jokainen yli-
määräinen toimenpide aiheuttaa turhia kuluja. Liika lannoittaminen ai-
heuttaa nopeaa kasvua, mikä taas johtaa heinän leikkaamiseen tar-
peettoman usein. Esimerkkinä voidaan pitää eroa maanviljelyyn, jossa
tavoitteena on mahdollisimman suuri sato määrättyltä alueelta. Golfken-
tän tavoite on hyvinvoiva nurmi kustannustehokkaasti. Lannoitustar-
peen selvittämiseksi kentillä tehdään ravinneanalyysyjä sekä arvioi-
daan aistinvaraisesti tai työkaluja käyttäen oikeita toimenpiteitä. Kaikki
kentällä käytetyt lannoitteet on hankittu asianmukaisista lähteistä.

Kasvinsuojelua tehdään tarvittaessa. Kaikki kentällä käytetyt tuotteet
on hyväksytty käyttötarkoitukseensa. Kenttä ei sijaitse pohjavesialu-
eella, mutta kenttäalueen reunoilla on vesistöiksi luettavia puroja ja
ojia. Kasvinsuojeluaineita käytetään ohjeiden ja rajoitusten mukaisesti.
Huomioon otetaan mm. suojaetäisyydet vesistöön, mahdolliset ajalliset
rajoitukset sekä tietenkin käyttömäärät ja -kerrat. Kentällä käytettävät

levitysvälineet pidetään viranomaisen edellyttämässä kunnossa. Kasvinsuojeluaineita käytetään pääasiassa viheriöillä, jotka tällä hetkellä muodostavat 0,8 hehtaarin alueen golfkentän noin 30 hehtaarin kokonaisalueesta. Muilla alueilla kasvinsuojeluaineita käytetään ainoastaan torjumaan leveälehtisiä rikkakasveja tarpeen vaatiessa. Mekaaninen poisto käsin on aina ensimmäinen vaihtoehto.

Kasvinsuojeluaineiden käyttö on vain yksi työkalu hyvinvoivan kentän hoidossa. Hyvinvoivat heinät vastustavat taudinaiheuttajia paremmin, minkä vuoksi kentällä seurataan kastelutarvetta, lannoitetaan vain tarpeeseen, sekä käytetään asianmukaisia kentänhoitokoneita. Kasvu- alustojen kosteusprosentteja seuraamalla arvioidaan sopiva kasteluveden käyttö. Huomionarvoista on, että golfkenttä pystyy käyttämään kasteluvudessa mahdollisesti olevat ravinteet. Pelialueilta otetaan ravinne-analyyssejä, jotka auttavat määrittämään lannoitustarvetta. Lisäksi pH-arvoja seurataan päätöksenteon tueksi. Eri heinälajit tarvitsevat eri määrän ravinteita menestyäkseen, minkä vuoksi kentän eri alueille on määritetty omat hoitosuunnitelmansa. Tarvittavan lannoituksen määrittämiseen voidaan käyttää työkaluina erilaisia malleja. Esimerkkinä MLSN-suositukset (minimum levels for sustainable nutrition), jotka auttavat käyttämään maahan varastoituneet ravinteet ennen kuin niitä aletaan lisäämään lannoittamalla. Säättietoja ja lämpötilaa seuraamalla lannoittamista säädellään vastaamaan heinän mahdollisuuksia kasvaa luonnollisesti. Lumen alla esiintyviä sienitauteja vastaan kasvustot kannatta käsitellä kasvinsuojeluaineella. Olemassa olevan kasvuston säilyminen talven yli säästää resursseja verrattuna mahdollisesti tarvittavaan uudiskylvöön, mikäli taudit tuhoavat suuria alueita. Hyvin huolletut koneet takaavat laadukkaan leikkuujäljen ja edesauttavat heinien hyvinvointia.

Asemakaavassa ohjataan maankäyttöä, mutta golfkentän hoitoon liittyvistä yksityiskohdista sovitaan vuokrasopimuksessa. Vuokrasopimuksessa voidaan sopia lainsäädäntöä tarkempia rajoituksia lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käytöstä. Vesistön suojelemiseksi asemakaavamääräyksiin on kuitenkin lisätty kielto lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytöstä suojavyöhykkeillä, jotta tämä tulisi varmasti huomioiduksi myös hoitosuunnitelmassa ja vuokrasopimuksessa.

Suojavyöhykkeiden tarkoitus on vähentää ravinteiden valumista Vantaanjokeen laskeviin ojiin. Rakentamisen aikana tulee noudattaa erityistä varovaisuutta ja suunnitella toimenpiteet niin, että huuhtoutumia suoraan puroihin ei tapahdu. Tästä on myös kaavamääräys.

Virkistys

Mielipiteissä oltiin huolestuneita virkistyskäytön muutoksista, mikäli golfkenttä laajenisi. Laajennuksen katsottiin kaventavan virkistys- ja viheralueita entisestään. Tuotiin esiin alueen vilkas ulkoilukäyttö ja tarpeen säilymiseen. Hiihto- ja retkeilymahdollisuuksien pelättiin vähenevän. Muutama näki asemakaavan muutoksen myös suosivan golffareita verrattuna muuhun virkistyskäyttöön. Toivottiin arvioitavan golf-

harrastajien määrää verrattuna muuhun ulkoiluun alueella. Toisaalta nostettiin esiin myös golfin terveyttä edistävä vaikutus. Golfilla on myös vanhempaa väestöä liikuttava vaikutus ja sosiaalinen ulottuvuus. Jokamiesgolfperiaatetta pidettiin hyvänä. Ihmeteltiin myös miten 18-väyläinen kenttä parantaa virkistysmahdollisuuksia, kun 9-väyläiselle kentälle ehtisi pelaamaan useampi eri pelaaja. Virkistysmahdollisuuksiin ehdotettiin lisäyksenä talviuinnin mahdollistamista golfkentän lammissa.

Vastine

Alueet, joille golfkentän rakentamisen mahdollistavaa asemakaavan muutosta laaditaan, ovat voimassa olevassa asemakaavassa erityisalueita virkistystä ja maanviljelyä varten. Nykyinen maankäyttö laajennusalueilla on viljely. Peltoalueiden virkistyksellinen arvo perustuu niiden vieritse kulkemiseen ja avarista peltomaisemista nauttimiseen.

Golfkentät ovat virkistys- ja viheralueita, mutta ne eivät ole samaan tapaan avoimesti käytettävissä kuin kaupungin ylläpitämät ulkoilureitit. Paloheinän golfkenttä toimii ns. jokamiesgolfkentän periaatteella, mikä tarkoittaa, että pelaaminen on mahdollista kertamaksulla ilman golfosaketta. Tämän vuoksi kenttä on avoimemmin käytettävissä kuin perinteiset golfkentät. Asemakaavan muutoksessa edellytetään, että nykyiset ulkoilureitit säilyvät ja ovat turvallisia kulkea. Talvisin hiihtoladut ja vetokoiralatu tulee olla mahdollista tehdä ja ylläpitää. Nykyisinkin osa hiihtoladuista tehdään olevan golfkentän alueelle. Golfkentän laajennus ei siis varsinaisesti vähennä virkistysmahdollisuuksia laajennusalueella, vaan lisää niitä.

Paloheinässä on monipuolisesti liikuntamahdollisuuksia ja golfkenttä on osa tätä kokonaisuutta. Virkistyspalveluita ei suunnitella pelkästään kävijämäärän mukaan vaan huomioidaan myös esimerkiksi kunkin paikan antamat mahdollisuudet, koko kaupungin laajuiset virkistyspalveluverkostot ja erilaiset virkistystarpeet. Kaavan selostuksessa on vertailtu saatavilla olevan tiedon pohjalta ulkoilija-, hiihtäjä- ja golfin harrastajamääriä suunnittelualueen lähiympäristössä.

Kulttuuri ja vapaa-ajan toimiala kehittää Paloheinän ulkoilupalveluita myös muiden lajien harrastajien näkökulmasta. Paloheinään on mm. rakenteilla frisbeegolfrata ja lumetettava pulkkamäki. Keskuspuiston opastussuunnitelmassa on selkiytetty ulkoilureittejä ja niiden opastusta ja rakennettu uusia latuja ja maastopyöräilyreitti.

Golfkierrokselle lähdetään tasaisin väliajoin, joten kävijämäärä 9-kierroksen 18-kierroksen kentällä on suurin piirtein sama. Yksittäinen pelaaja golfaa täysimittaisella 18-väyläisellä kentällä pidemmän ajan. Täysimittaisella kentällä voi myös halutessaan pelata 9-väyläisen kierroksen. Laajennus mahdollistaa siis täyden golfkierroksen harrastajalle ilman tarvetta hankkia golfosaketta.

Ehdotettua talviuintia golfkentän altaissa ei pidetty mahdollisena mm. vedenlaadun ja altaiden mataluuden vuoksi. Talviuinnin mahdollistamiseen golfkentän altaissa ei oteta kantaa asemakaavaehdotuksessa.

Golfkentän ja hiihdon yhteensovitus

Golfkentän ja hiihdon yhteensovituksen katsottiin olevan tärkeää. Golfkentän laajennuksen ei haluta supistavan peltolatuja alueella tai poistavan vetokoiralatua itäisen laajennusalueen ympäri.

Vastine

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan hiihtoladuista vastaavat asiantuntijat ovat olleet mukana kaavan valmistelussa alusta asti. Heiltä on saatu mm. tarvittavat mitoitukset latujen leveyksille. Kun kenttää suunnitellaan tarkemmin, mm. aitojen sijainnit tarkentuvat. Tällöin tulee varmistaa, etteivät ne rajoita latujen ylläpitoa. Suurin osa näihin yksityiskohtiin liittyvistä asioista määritellään golfkentän rakennussuunnitelmassa ja vuokrasopimuksessa. Golf ja hiihto sovitetaan nykyään golfyrittäjän ja Kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan kesken yhteen ja yhteistyön on tarkoitus jatkaa laajennuksen jälkeenkkin. Latujen ja vetokoiraladun mahdollistamisesta on myös kaavamääräys.

Koirien ulkoilutus pellon reunassa

Osa mielipiteensä jättäneistä kertoi lähialueen asukkaiden ulkoiluttavan koiria suunnittelualueeseen kuuluvan, Fallintien itäpuolelle sijoittuvan, peltolohkon reunassa. Kerrottiin, ettei koira-aitauksia ole lähialueella ja ulkoilureittejä pidettiin liian vaarallisina koiran kanssa liikkuville.

Vastine

Nykyisellään koiria ulkoilutetaan viljelyssä olevan pellon reunassa alueella, jonka paikalla talvisin on vetokoiralatu. Alue on Näsinojan suojavyöhykettä. Suojavyöhykkeen on tarkoitus vähentää ravinteiden valumista viljelypellolta puroon. Niittyverkostossa puron suojavyöhykkeet ovat määritelty arvoniityiksi. Suojavyöhykkeellä oleva polku on muodostunut ulkoilukäytön seurauksena. Viljelijän kannalta siitä ei ole ollut haittaa, koska ihmiset ja koirat eivät kulje viljelyksillä. On kuitenkin hyvä muistaa, että viljelypelloilla tai aidatuilla laitumilla ei tule kulkea edes kasvukauden ulkopuolella. Paloheinän jokamiesgolfkentän laajennusalueen linnustovaikutusten arvioinnissa todetaan, että koirien ulkoilutus puronpientareilla voi olla yksi syy joidenkin alueella pesineiden lintujen häviämiseen.

Polku ei ole virallinen kaupungin ylläpitämä ulkoilureitti, eikä tämän tapaisia polkuja merkitä asemakaavaan. Paloheinän jokamiesgolfin laajentumisen yhteydessä purojen varsille on tarpeen edelleen jättää suojavyöhykkeet ja vetokoiralatua tulee olla mahdollista ylläpitää talvisin. Tälle alueelle ei olla kuitenkaan osoittamassa rakennettua ulkoilureittiä.

Golfkentän toiminta-aikoina koiran ulkoiluttaminen kentän reunassa ei ole mahdollista mm. turvallisuussyistä.

Tämä voi olla harmillinen muutos aluetta nyt koiran ulkoiluttamiseen käyttäville. Haltialassa, Vantaanjoen varressa ja Keskuspuistossa on kuitenkin paljon ulkoilureittejä, siellä on myös rauhallisempia reittejä koiranulkoilutukseen. Koiria voi ulkoiluttaa kaikilla kunnossapidettävillä ulkoilureiteillä paitsi purupintaisilla kuntoradoilla tai laduilla. Metsäalueilla olevilla merkitsemättömillä poluilla saa ulkoiluttaa koiria. Keskuspuiston reittien käytöstä on laadittu opastussuunnitelma vuonna 2022 ja sitä on jo aloitettu toteuttamaan.

Koirapuistojen osalta noudatetaan 2016-2026 voimassa olevaa Helsingin koirapalvelulinjausta, jossa riittävänä koira-aitausverkoston tiheytenä pidetään enintään 3 km etäisyyttä asunnolta koira-aitaukselle. Pitkälän ja Risulanmäen koira-aitaukset ovat lähimmät koira-aitaukset alueella.

Rakentamisen aikaiset järjestelyt

Mielipiteissä oltiin huolissaan siitä, miten turvataan ulkoilun ja hiihdon mahdollisuudet rakentamisen aikana.

Vastine

Golfkentän rakentaminen kestää arviolta 1-2 vuotta. Rakentamisen ajoittaminen on mahdollista tehdä niin, että muulle virkistyskäytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Rakentamisen aikana reittien käyttö voi olla kuitenkin väliaikaisesti rajoitetumpaa. Rakentamisen aikainen ulkoilureittien ja latujen käyttö tulee sovittavaksi vuokrasopimuksessa, siitä ei ole tarkoituksenmukaista määrätä asemakaavassa.

Pysäköinti

Pohdittiin, tulevatko kävijämäärät lisääntymään laajennuksen myötä edellyttäen lisää pysäköintipaikkoja. Paloheinän parkkipaikkojen ruuhkaisuus varsinkin talvisina viikonloppuina nostettiin esiin ja pohdittiin tarvetta pysäköintialueen laajennukselle muutenkin kuin golfia varten. Pysäköintipaikkoja toivottiin varattavan golfkentän käyttäjille riittävästi, jotta pysäköinti ei leviäisi Kuusmiehentien tai poikkikatujen varteen.

Vastine

Asemakaavanmuutoksen yhteydessä on selvitetty golfkentän pysäköintialueen riittävyys, ja selvityksen pohjalta laajennus ei aiheuta tarvetta laajentaa asemakaavaan merkittyä pysäköintiin varattua aluetta.

Selvityksen mukaan kävijämäärät kasvavat vain vähän, koska kävijät viettävät kentällä pidemmän aikaa pelatessaan täyttä kierrosta. Kentälle siirrytään nykyiseen tapaan 1-4 hengen ryhmissä noin 10 minuutin

välein. Kentälle pääsee siis pelaamaan samaan aikaan enemmän pelaajia. Myös puolikkaan kierroksen pelaaminen tulee olemaan mahdollista.

Tässä asemakaavan muutoksessa tarkastellaan vain jokamiesgolfkentän pysäköintialueen riittävyttä. Pysäköinti on tarkoitus säilyä nykyisellä paikallaan vuokra-alueen sisällä. Golfkentän pysäköintialue palvelee ensisijaisesti jokamiesgolfkentällä asioivia.

Liikenne

Golfkentän katsottiin lisäävän autoliikennettä Paloheinässä, sillä golffareiden todettiin liikkuvan vain henkilöautoilla.

Vastine

4.5.2023 Kuusmiehentiellä toteutettujen liikennelaskentojen mukaan keskimääräinen arkivuorokauden liikennemäärä on noin 6 400 ajoneuvoa. Kaavamuutoksen arvioidaan lisäävän autoliikennettä ympäröivällä katuverkolla noin 400 ajoneuvoa vuorokaudessa. Nämä määrät ovat maltillisia alueelliselle kokoojakadulle, jollainen Kuusmiehentie on.

Laajennusalueen sijainti ja laajuus

Laajennusalueen sijainniksi ehdotettiin Fallintien itäpuolen peltolohkon sijaan Haltialan aarnimetsään rajautuvaa aluetta. Ehdotettiin myös, että laajennus toteutettaisiin pelkästään Fallintien itäpuolella olevalle peltolohkolle. Toisaalta toivottiin golfkentän rakentamista jonnekin muualle Helsingissä tai sinne missä on tilaa.

Vastine

Golfkentän laajentumiselle sopivia alueita etsittäessä lähdettiin siitä, että golfkenttä rakentuu olemassa oleville pelloille ja niiden muoto sekä purot ja ojat kasvillisuuksineen säilytetään. Tavoitteena oli, että kenttä saadaan sopimaan mahdollisimman pienelle pinta-alalle, mutta kuitenkin niin, että pelaaminen kentällä on lajien vaatimusten mukaista ja turvallista. Ehdotettu Fallintien itäpuolinen peltolohko liittyy luontevasti olevaan golfkenttään ja on muodoltaan pitkänomainen, joten täyden golfkentän pitkä bar 5 väylä mahtuu tälle peltolohkolle. Pidettiin myös hyvänä, ettei Momberginmäen metsäsaareke jäisi kokonaan golfkentän ympäröimäksi. Siksi Haltialan aarnimetsän eteläpuolinen peltolohko jätettiin pois tarkastelusta. Pelkästään Fallintien itäpuolella olevalle peltolohkolle ei ole mahdollista saada mahtumaan 9 uutta väylää.

Golf on luonteeltaan sellainen laji, että se vaatii laajat alueet. Golfkentän perustaminen pellolle, joka on jo valmiiksi ihmisen muokkaama ympäristö, on ekologisempaa kuin rakentaa uusi kenttä esimerkiksi metsään. On kestävä kehityksen mukaista laajentaa olemassa olevaa golfkenttää kuin perustaa täysin uusi kenttä täysin uuteen paikkaan. Jos golfkenttä rakennetaan kauemmas asutustihentymistä, johtaa se siihen, että kentälle joutuu ajamaan pitkiä matkoja autolla, kun julkista

liikennettä ei ole. Päästöjen vähentämiseksi on siksi parempi, että golfia on mahdollista harrastaa lähellä asuinalueita ja kenttä on myös julkisella liikenteellä saavutettavissa. Monet ajavat kaupungissa autolla huolimatta siitä, että Helsingissä on hyvät julkisen liikenteen yhteydet. Suurin osa pelaajistakin saapuu nykyään kentälle autolla. Paloheinä golf tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden harrastaa golfia myös ilman henkilöautoa. Kentän varastoissa on mahdollisuus säilyttää golfvarusteita.

Kentän hoidosta aiheutuva melu

Nykyisen kentän hoidossa käytettävistä työkoneista ja valaistukseen käytettävästä aggregaateista lähtee lehtipuhaltimen ääntä muistuttava kova ääni.

Vastine

Melua aiheuttavissa hoitotoissa tulee noudattaa Helsingin kaupungin järjestyssääntöjä. Kaupunkiympäristössä joutuu myös sietämään erilaisia häiritseviä ääniä. Jatkuva melu ei kuitenkaan ole hyväksyttävää. Yrittäjän mukaan laitteita tullaan uusimaan tulevaisuudessa polttomotorikäyttöisistä sähkökäyttöisiin, jolloin meluhaitat tulevat vähenemään tulevaisuudessa.

Yhteenveto asukastilaisuudesta 6.2.2023 klo 18:00-19.15

OAS:n nähtävilläolon aikana pidettiin asukastilaisuus verkkotilaisuutena Teamsillä. Linkki tilaisuuteen julkaistiin Helsingin kaupunkiympäristön toimialan Osallistu kaupungin suunnitteluun -verkkosivuilla. Tilaisuudessa esiteltiin asemakaavamuutoksen lähtökohtia ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa sekä golfkenttäsuunnitelmien luonnokset. Esitysten jälkeen käytiin keskustelua puheenvuoroa pyytäneiden kesken sekä chat-kysymysten pohjalta. Tilaisuuden aikana vastattiin mahdollisimman moneen esitettyyn kysymyksen. Asukastilaisuuden muistio on tämän vuorovaikutusraportin liitteenä.

Yhteenvedot esitetystä huomautuksista ja vastineet niihin

Päivitetyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä kaavan valmisteluaineiston nähtävilläolo 11.9.–29.9.2023

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Viranomaisten kannanotot päivitetystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat Lentoradan maanpintayhteyksiin, vesihuoltolinjoihin ja matkaviestinverkon tukiasemamastoihin. Kannanotoissa esitetyt asiat on otettu huomioon kaavatyössä siten, että vesihuoltolinjat huomioidaan jatkosuunnittelussa ja Lentoradan maanpintayhteyksien osalta kaavassa edellytetään arvokkaan kulttuurimaiseman huomioimista.

Kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta saatiin seuraavilta asiantuntijaviranomaisilta:

- Digita Oy
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY
- Kaupunginmuseo
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
- Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei ollut lausuttavaa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta vastattiin, että liikuntapalvelut on osallistunut asemakaavan valmisteluun.

Vastineet viranomaisten kannanottoihin

Olevat yleiset vesihuoltolinjat

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä muistuttaa olemassa olevien vesihuoltolinjojen huomioimisesta maankäytön suunnittelussa. Jatkosuunnittelussa tulee varmistaa riittävät tilavaraukset vesihuollon putkille ja laitteille sekä selvittää mahdollisten johtosiirtojen ja johtokujajaluevarausten tarve. Yleiset vesihuoltolinjat tulee lähtökohtaisesti pyrkiä sijoittamaan yleiselle alueelle. HSY:n oikeus sijoittaa, ylläpitää ja huoltaa vesijohto- ja viemäriverkkoa tulee huomioida alueen suunnittelussa sekä toteuttamista koskevissa sopimuksissa.

Vastine

Asemakaavaehdotuksen alueella ei ole olemassa olevia yleisiä vesihuoltolinjoja. Lentoradan maanpintayhteyksille varatun ohjeellisen alueen eteläpuolella Kuusmiehentiellä sijaitsevat kunnallistekniikan verkostot tulevat tarpeen mukaan huomioon otettavaksi Lentoradan myöhemmissä suunnitteluvaiheissa.

Matkaviestinverkon tukiasemamasto

Digita Oy haluaa parantaa mobiiliyhteyksiä Haltialan luonnonsuojelualueella sekä lisätä kapasiteettia laajentuvalla golfkentällä, kun pelaajamäärät kasvavat. Ehdotuksena esitetään varaamaan asemakaavaan sijoituspaikka tukiasemamastoa varten. Kannanotossa esitetään myös ehdotus paikaksi.

Vastine

Ehdotettu tukiasemamaston paikka on metsän reunassa, nykyisellä pellolla ulkoilureitin vieressä. Kyseinen ulkoilureitti on talvisin latuna, joten tähän paikkaan ei voida järjestää huoltoyhteyttä talvikauden aikana. Maisemallisesti ehdotettu paikka on myös ongelmallinen metsänreunan niemekkeen kärjessä. Ehdotettu tukiasemamasto on asemakaavaehdotuksen kaavarajauksen ulkopuolella. Emme näe tarkoituksen mukaiseksi määrittää tukiasemamastolle paikkaa ja laajentaa asemakaavan muutosaluetta tämän asemakaavamuutoksen yhteydessä. Mastoille voi hakea sijoituslupaa rakennusvalvonnasta.

Lentoradan maanpintayhteyksien vaikutus kulttuuriympäristöön

Kaupunginmuseo antaa kannanottonaan Suomirata Oy:n hankkeeseen antamansa lausunnon, jossa todetaan, että vaihtoehdoissa, joissa tunneli rakennettaisiin betonitunnelina tai rata sijoitettaisiin kallioavoleikkaukseen voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia rata-alueen kulttuuriympäristöön.

Tätä asemakaavan muutosta koskien kannanotossa otetaan kantaa maanalaisen radan vaatimien huoltotunneleiden ja kuilurakennusten sekä poistumisteiden sijoituspaikkoihin. Yksi suunniteltu sijaintipaikka sijoittuisi osittain tämän asemakaavanmuutoksen Paloheinän jokamiesgolfin asemakaavan muutosalueelle, alueen eteläosaan Kuusmiehentien tuntumaan. Suunnittelualueen ja maisema-alueen reunalla sijaitsevaa parkkipaikkaa voidaan juuri sijaintinsa vuoksi pitää luontevana kohtana mahdollisille uusille rakennelmille. Kuitenkin vasta kun tavoiteltujen rakennelmien laajuus ja korkeus on tarkemmin tiedossa, voidaan myös niiden vaikutuksia ja sopivuutta kulttuurimaisemaan arvioida.

Vastine

Lentoradan YVA on ollut nähtävillä 1.11.-29.12.2023. Lentoradan YVA:aa ei ole kaavan ehdotusvaiheessa vielä hyväksytty. Tässä asemakaavan muutoksessa mahdollistetaan kuilurakennuksen ja huoltoyhteyden rakentaminen sijainniltaan ohjeellisin aluevarauksin. Lentoradan maanpintayhteyksien kohdalla kaavaan merkitty alueen pääkäyttötarkoitus edellyttää maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön arvojen huomioimista. Merkinnät ovat sijainniltaan ohjeellisia, sillä kuten kannanotossa mainitaan, suunnitelmat eivät ole vielä riittävän pitkällä sijaintien tarkkaan määrittämiseen. Kuilurakennuksen ja huoltoreitin hienovaraisesta sovittamisesta kaupunkikuvaan ja ympäristöön on myös kaavamääräys.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat avoimeen maisematilaan, turvallisuuteen, luontoarvoihin, virkistykseen ja hiihtoon, koirien ulkoilutukseen, pysäköinnin järjestämiseen sekä Lentorataan.

Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että kaavassa on määrätty golfkentälle sallituista katoksista ja suoja-aidoista. Turvallisuus on huomioitu laaditussa viitesuunnitelmassa sekä asemakaavan merkinnöissä ja määräyksissä. Pysäköinnin riittävydestä sekä asemakaavamuutoksen vaikutuksista linnustoon on laadittu selvitykset, jotka on huomioitu kaavaratkaisussa ja kentän suunnittelussa.

Kirjallisia mielipiteitä saapui kirjaamoon 8 kpl. Lisäksi saatiin yksi yhteydenotto puhelimitse.

Vastineet mielipiteisiin aihepiireittäin

Avoim maisematila

Avoimien maisemien säilymisen turvaamiseksi toivottiin kaavamääräyksiä näkymiä estävistä rakennelmista tai rakennuksista. Kentälle ei toivottu valaisimia.

Vastine

Asemakaavaehdotuksen pääkäyttötarkoituserkinnät eivät salli golfkentän laajennusalueelle tai maisemapellolle rakennuksia. Rakennelmista on oma määräyksensä, joka sallii enintään kahden pienen katoksen rakentamisen pelaajien säänsuojaksi golfkentän puustoiselle reunalle, mutta ei suojavyöhykkeiden alueelle. Valaistuksesta ei ole erillistä kaavamääräystä, sillä golfkenttää ei ole tarpeen valaista. Suunnitelualueen ulkoilureitit on valaistu tai tullaan valaisemaan Keskuspuiston opastussuunnitelman mukaisesti.

Turvallisuus

Turvallisesta liikkumisesta ulkoilureiteillä oltiin huolissaan ja ulkoilureitien varrelle toivottiin korkeampia suoja-aitoja.

Vastine

Asemakaavaehdotuksen määräyksissä edellytetään, että kentän läheisillä ulkoilureiteillä on turvallista liikkua sekä mahdollistetaan mm. aitaaminen. Asemakaavassa ei kuitenkaan voi vielä tarkkaan määrätä aitojen sijoituspaikkaa tai korkeutta, sillä niiden lopullinen tarve selviää, kun golfkenttä suunnitellaan tarkemmin. Lisää turvallisuudesta on myös tämän vuorovaikutusraportin OAS-vaiheen mielipiteiden turvallisuutta koskevassa vastineessa.

Luontoarvot

Alueen puroihin ja ojiin toivottiin jätettävän suojavyöhykkeet, jotta puroihin ei päädy haitallisia aineita sisältäviä hulevesiä. Lisäksi ulkoilureittien varteen toivottiin leveät niittyvyöhykkeet. Oltiin myös huolissaan, onko metsää tarkoitus kaataa golfkentän tieltä. Golfkentän laajennusta pidettiin liian suurena ja sen katsottiin heikentävän Niskalan peltojen maakunnallisesti tärkeän lintujen kevät- ja syysmuuton aikaisen levähdysalueen linnustollisia arvoja huomattavasti. Nähtiin ristiriitaisena, että golfkenttien lammet houkuttelevat lintuja ja toisaalta uutisista voi lukea, että kentällä parveileviin hanhiin osuu golfpalloja.

Vastine

Laajennusalueet sijoittuvat nykyiselle pellolle. Asemakaavaehdotuksessa on määriteltä suojavyöhykkeet, joita hoidetaan avoimen maiseman säilyttävinä kasvillisuusalueina ja niittinä. Golfkentän laajennuksen takia ei ole tarpeen kaataa metsää tai puita.

Golfkentän laajennuksen vaikutusta alueen linnustolle, huomioiden myös Niskalan peltojen maakunnallisesti tärkeän lintujen kevät- ja syysmuuton aikainen levähdysalue, on selvitetty asemakaavatyön lähtötiedoksi Paloheinän jokamiesgolfkentän laajennusalueen linnustovaiikutusten arvioinnissa. Sen loppupäätelmien mukaan golfkentän laajennuksella ei todennäköisesti ole selkeästi ilmenevää vaikutusta Haltialan peltojen pesimälinnustoon, eikä muutolla levähtäviin ja muuten kerääntyviin lintumääriin.

Asemakaavatyön pohjaksi tehdyssä linnustovaiikutusten arvioinnissa on otettu kantaa myös nykyisellä kentällä viivähtäviin tai pesiviin lintuihin. Golfin pelaamisesta ei ole ollut haittaa kaikille linnuille ja jotkin lintulajit ovat jopa onnistuneet pesimään vesiesteinä toimivissa lammissa. Kosteikkolinnustolle golflammilla on keskeistä suojaava ranta- ja vesikasvillisuus. Kasvillisuuden muodostaessa vesialueen ympäröimänä kuvioita ja saarekkeita, kosteikkolintujen pesät ovat varmimmin suojassa kentän aktiivikäytön tahattomalta häirinnältä ja pedoilta. Vähiten häiriötä linnustolle syntyy selvityksen mukaan suurimmilla ja muodoltaan leveillä lammissa ja kaavatyön pohjalle laaditussa golfkentän viitesuunnitelmassa tämä on huomioitu lampien koossa ja muodossa. Selvityksessä on muitakin ohjeita siihen, miten golfkentän jatkosuunnittelussa ja hoidossa voidaan huomioida linnusto. Pääasiassa linnut sopeutuvat golfkenttiin elinympäristöinä. Hanhia pyritään ohjaamaan pois kentältä lintuystävällisin keinoin. Haltialan laajoilla pelloilla levähtäjillä on tilaa väistää häiriöitä.

Virkistys ja hiihto

Kysyttiin, onko asemakaavan valmistelussa selvitetty esitetyn laajennusalueen kehittämistä tasapuolisesti kaikkia Helsingin asukkaita palvelevaksi. Pohdittiin, onko reilua varata laaja alue vain yhden käyttäjäryhmän käyttöön. Toivottiin selvitettävän alueelle lähitulevaisuudessa tulevaa eri ulkoilijoiden aiheuttamaa kuormitusta ja tämän pohjalta arvioida, mihin alueelta on varaa ottaa eri alueita käyttöön. Huolta aiheuttaa myös pyöräilijöiden ja sähköavusteisten kulkuvälineiden lisääntyminen ulkoilureiteillä. Ulkoilijoiden määrän kerrotaan lisääntyneen alueella. Hiihtokautta ei haluttu lyhennettävän hiekoittamalla latuja tai muuten nopeuttamalla lumen sulamista.

Vastine

Tämä asemakaavan muutos on käynnistynyt golfyrittäjän hakemuksesta ja kaavatyössä tutkitaan golfkentän laajennusta sekä päivitetyn OAS:n mukaan uutena lisäksi Lentoradan maanpintayhteyksien mahdollistamista. Paloheinässä on voimassa olevissa asemakaavoissa urheilu- ja virkistyspalvelualueiksi tarkoitettuja alueita, joiden kehittämisestä vastaa Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala.

Kaupunkitila ja maisemasuunnittelussa koko Haltialan ja Niskalan alueesta on laadittu hoito- ja kehittämissuunnitelma 2021-2030, joka val-

mistui vuonna 2020. Hoito- ja kehittämissuunnitelma on laadittu vuorovaikutteisesti asukkaiden, alueen käyttäjien ja järjestöjen kanssa. Hoito- ja kehittämissuunnitelmassa on esitetty alueelle useita kehittämiskohteita. Esimerkkinä levähdyspaikkoja ja ulkokuntoilua pellon metsäsaarekkeisiin. Hankkeita toteutetaan käytössä olevien määrärahojen puitteissa. Suunnitelmaa laadittaessa ei ollut vielä tiedossa tarvetta jokamiesgolfkentän laajennukselle, mutta laajennus ei estä suunnitelmassa esitettyjen hankkeiden toteutusta. Asemakaavaehdotuksen mukainen golfkentän laajentuminen säilyttää olemassa olevat kaupungin ylläpitämät ulkoilureitit ja mahdollistaa pelto- ja vetokoiralatujen ylläpidon talvikaudella.

Haltialan pellot ja metsät ovat suosittuja ulkoilu- ja hiihtoalueita. Alueen ulkoilureitistö on laaja. Avarat maisemat, eri liikuntapaikat ja luontokohdetteet houkuttelevat kävijöitä kauempaakin. Kaavan selostuksessa on vertailtu saatavilla olevan tiedon pohjalta ulkoilija-, hiihtäjä- ja golfin harrastajamääriä suunnittelualueen lähiympäristössä. Ulkoilijoiden määrän lisääntyminen on tunnistettu ja siihen on vastattu Kaupunkitila ja maisemasuunnittelun palvelussa laatimalla Keskuspuiston opastussuunnitelma, joka koskee myös tämän asemakaavan muutosaluetta. Tavoitteena on vähentää suuren kävijämäärän aiheuttamaa kulutusta luontoympäristössä ja ohjata eri kulkumuotojen liikkumista selkeämmin. Esimerkiksi maastopyöräilyä varten on perustettu 16 km pitkä oma reitinsä. Keskuspuiston opastussuunnitelma on tällä hetkellä toteutuksessa. Myös golffaajien määrä on kasvanut ja etenkin Paloheinägolfin kaltainen jokamiesgolfkenttä, joka tarjoaa matalan kynnyksen liikuntaharrastuksen aloittamiseen, katsotaan kaupungin strategian mukaiseksi. Latujen ylläpidosta huolehtii Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala ja hiihtokauden pituus määritellään yhteistyössä heidän kanssaan. Asemakaavassa ei oteta kantaa tähän, vaan asiasta sovitaan vuokrasopimuksessa.

Koirien ulkoilutus

Itäisen laajennusalueen ympäri kiertävän, koirien ulkoilutuksen muodostaman polun takia, laajennusta ei haluttu lainkaan kyseiselle peltolohkolle tai sitten se toivottiin suojattavan 3 m korkealla aidalla. Oltiin huolissaan myös siitä, että mikäli pellon ympäri ei pääse ulkoiluttamaan koiria nykyiseen tapaan, lisääisi tämä muiden ulkoilureittien kuormitusta. Koiranulkoiluttajien määrän kerrotaan kasvaneen huomattavasti.

Vastine

Kulttuurimaiseman avoimuuden säilyttämiseksi 3 m korkea aita koko peltolohkon ympäri ei pidetä toivottavana. Peltojen reunoja kuljetaan myös mm. koiran kanssa, mutta nämä polut eivät ole virallisia kaupungin ylläpitämiä ulkoilureittejä. Lisääntyvää ulkoilijamäärää ohjaamaan on laadittu Keskuspuiston opastussuunnitelma vuonna 2022, jossa koko ulkoilureitistö on nähtävissä. Suunnitelman myötä esimerkiksi talvinen kävelyverkosto laajenee mm. koirien ulkoiluttamiseen, kun Kuninkaantammentie ja yhteydet Niskalasta Torpparinmäkeen avautuvat jo

syksyllä 2023. Koirien ulkoilutusmahdollisuuksia on käsitelty myös tämän vuorovaikutusraportin OAS-vaiheen mielipiteiden vastineessa.

Pysäköinti

Autoilun edellytykset toivottiin turvattavan ja pysäköintipaikkoja on osoitettavan riittävästi. Suunnitelmassa varaudutaan uuden Lentoradan rakentamiseen, minkä nähtiin supistavan mahdollisuuksia kehittää pysäköintiä Kuusmiehentien alueella. Ehdotettiin myös tutkittavaksi toista sisäänkäyntiä ja pysäköintialuetta Laamannintien puolelle, jolloin kaikki autoliikenne ei kulkisi yksin Kuusmiehentien kautta.

Vastine

Kuusmiehentien pohjoispuolella sijaitsee erilaisia ulkoilupalveluita, sekä juuri nyt kyseessä oleva golfkenttä. Näille toiminnoille on varattu omat pysäköintialueensa. Kuusmiehentien eteläpuolella sen sijaan sijaitsee pientalovaltaista asumista. Helsingissä on periaatteena, että pientaloalueilla asukkaiden pysäköinti tapahtuu tonteilla. Tämän lisäksi Kuusmiehentien kadunvarressa on muutamia autopaikkoja.

Golfkentän kierrokset alkavat olemassa olevalta klubitalolta, joten ehdotettu toinen sisäänkäynti Laamannintien varressa olisi epäkäytännöllinen.

Lentorata

Lentoradan maanpintayhteyksien mahdollistamiseen liittyen saimme kaksi mielipidettä. Lentorataa pidettiin ylipäätään kannattamattomana sen heikosti perustellun matka-ajan lyhentämistä koskevan tavoitteen ja hankkeen mittavien negatiivisten luontovaikutusten ja kustannusten vuoksi. Pidettiin tärkeänä, että mikäli Lentorata-hanke etenee, tulee näiden maanpintayhteyksien vaikutus MAALI-alueen linnustoon arvioida riittäviin selvityksiin pohjautuen ja pyrkiä minimoimaan haitalliset vaikutukset. Tunneli ja sen rakentaminen ei saa häiritä luonnonsuojelu- aluetta tai muita merkittäviä luontoarvoja kuten metsiä, liito-oravia, linnustoa ja niittykasvillisuutta.

Vastine

Tässä asemakaavassa määritellään sijainniltaan ohjeelliset varaukset Lentoradan maanpintayhteyksille. Kaavamuutosalueelta, jolle Lentoradan maanpintayhteydet on mahdollistettu, ei ole tunnistettuja merkittäviä luontoarvoja. Tunnelin ja kuilurakennuksen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida merkittävät luontoarvot kaava-alueen ulkopuolella sijaitsevassa Haltialan metsässä. Lentoradan ympäristövaikutuksia arvioidaan YVA:ssa, joka on ollut nähtävillä 1.11.–29.12.2023.

17.2.2023

Kaupunkiympäristön toimiala
Maankäyttö ja kaupunkirakenne
Asemakaavoitus ja Kaupunkitila- ja
maisemasuunnittelu
Pohjoinen yksikkö

Paloheinän jokamiesgolfkentän laajennus, asemakaavan muutos

Verkkoasukastilaisuus

Aika 6.2.2023 klo 18.00 – 19:15

Paikka Verkkotilaisuus, Teams

Osallistujat Osallistujia oli 55.
Lisäksi mukana oli 5 järjestäjän edustajaa.

1 Kaavahankkeen esittely

Tilaisuuden järjestelyistä ja vetämisestä vastasi vuorovaikutussuunnittelija Annika Kettunen Ramboll Finland Oy:stä. Tilaisuuden rakenne noudatti asemakaavoituksen kaavailtojen perusrakennetta. Tilaisuudessa maisema-arkkitehti Inkeri Niskanen kaupunkiympäristön toimialan kaupunkitila- ja maisemasuunnittelusta esitteli asemakaavamuutoksen lähtökohtia ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa. Hankkeen suunnittelija Lassi Pekka Tilander esitteli golfkenttäsuunnitelmat. Esitysten jälkeen osallistujat saivat esittää kysymyksiä joko Teamsin kommenttikentässä tai pyytämällä puheenvuoroa. Kysymyksiin oli vastaamassa myös arkkitehti Ann Charlotte Roberts asemakaavoituksesta ja liikennesuunnittelija Eetu Saloranta liikennesuunnittelusta. Tilaisuuden aikana vastattiin mahdollisimman moneen esitettyyn kysymyksen.

2 Keskustelussa esiin nousseita teemoja

- Toivottiin taukokioskia ja wc:tä 9. väylän läheisyyteen.

Vastine: Nykyisellä kentällä on huussi ja pieni katoksellinen penkki 9. väylän läheisyydessä. Laajennusalueelle ei ole tulossa toista wc:tä.

- Metsän ryteikköjä toivottiin raivattavaksi golfkentäksi.

Vastine: Todettiin, että suunnittelualueen viereiset metsät ovat luonnonsuojelulla suojeltuja tai muuten arvokkaita metsäalueita, eikä niitä olla esittämässä golfkentän laajentumisalueeksi.

- 9- ja 18-väylän kierrosten toivottiin molempien päättyvän klubitalolle.

Vastine: Tämän ei katsottu olevan helposti toteutettavissa, jos lainkaan.

17.2.2023

Kaupunkiympäristön toimiala
Maankäyttö ja kaupunkirakenne
Asemakaavoitus ja Kaupunkitila- ja
maisemasuunnittelu
Pohjoinen yksikkö

- Pysäköinti nähtiin tärkeäksi suunnittelukohteeksi. Oltiin huolestuneita etenkin pysäköintipaikkojen ruuhkautumisesta.

Vastine: Pysäköintipaikkojen riittävydestä laaditaan selvitys.

- Kentällä kerrottiin olevan liikaa hanhia.

Vastine: Tämä ei ole asemakaavalla ratkaistava asia.

- Kysyttiin noudattaako laajennusalue nykyisen kentän visuaalista ilmettä vai tulisiko laajennusalueelle puuistutuksia. Lisäksi kysyttiin maaston muotoilusta.

Vastine: Tarkoitus on, että myös laajennusalue säilyy nykyisen pellon tapaan avoimena eikä kentälle tule puuistutuksia. Laajennusalueelle tulisi nykyisen golfkentän tapaan matalat maastokummut.

- Jokamiesgolfkentän ideaa pidettiin hyvänä ja harrastamaan kannustavana.
- Kysyttiin, tullaanko kenttä valaisemaan.

Vastine: Tätä ei pidetty tarpeellisena tai realistisena nykyiselle kentälle tehdyn kokeilun perusteella.

- Huomautettiin, että hiihtomahdollisuudet tulee turvata myös jopa kaksi vuotta kestävän kentän rakentamisen aikana.

Vastine: Tämä pyritään huomioimaan rakentamisen aikaisissa järjestelyissä ja rakentamisen ajoittamisessa. Joitain väliaikaisia rajoituksia ulkoiluun tai hiihtoon voi kuitenkin tulla.

- Lisäksi kysyttiin kentän rakentamisen aikataulusta ja toteutuksesta.

Vastine: Aikataulu riippuu mm. tämän asemakaavan muutoksen etenemisestä.

Asukastilaisuuden keskustelussa ja chat-keskustelussa suhtautuminen laajennukseen oli pääasiassa myönteistä ja saatiin hyviä huomiota ja kehitysehdotuksia.

Tilaisuus tallennettiin ja se oli katsottavana kahden viikon ajan tilaisuuden jälkeen. Tallenteen katselukertoja oli 86.
